

که فرد با تنوع زیاد مصارف مادی و فرهنگی مواجه است. مثلاً در خرید گوشی تلفن، انتخابی باید داشته باشد تا بتواند نیاز ضروری دیگری را نیز برآورده کند. اینجاست که از خرید گوشی برند اول دست برمی دارد و به مدل پایین تری با همان امکانات بسنده می کند.

برندپوشی وسیله ای برای خودنمایی و جلوه فروشی و پر کردن جیب شرکت های تجاری بزرگ است.

در اولویت بندی و طبقه بندی هزینه ها، دو چیز امکان تصمیم گیری خردمندانه را فراهم می کند:

۱. عمل آگاهانه و شناخت ضروریات زندگی؛

۲. داشتن اطلاعات کافی درباره قیمت کالا و خدمات.

مدیریت خردمندانه هزینه ها در خانواده های کم درآمد با توجه به تورم موجود دشوار است و نداشتن آگاهی و دانش کافی زیان وارد می کند. این موضوع در خانواده های پردرآمد در کوتاه مدت زیان هنگفتی وارد نمی کند، ولی در درازمدت پیامدهای شکننده آن برای اقتصاد خانوار آشکار خواهد شد.

۳. پس انداز

پس انداز به عنوان یک رفتار اقتصادی، از منظر اخلاقی باید هدفمند و پیش بینی پذیر باشد.

۳-۱. پس انداز هدفمند

با توجه به اهدافی که درباره امر پس انداز مطرح است، دو گونه پس انداز قابل تصویر است: الف. پس انداز خوب: اگر به هدف منطقی و عقلایی برای حفظ عزت نفس و آبروی مؤمن نزد دیگران، پیشگیری از ابتلا به فقر، توسعه امکانات برای اهل و عیال در آینده، انجام واجبات و امور خیر (از قبیل وقف، انفاق، راه سازی، آب رسانی، احداث پل، مدرسه، بیمارستان و...) باشد، پس انداز خوب و اخلاقی است.

ب. پس انداز بد: اگر هدف از پس انداز و جمع آوری اموال ثروت اندوزی، احتکار و پرداخت نکردن حقوق واجب مالی و رقابت برای مولتی میلیاردر شدن و ثبت در فلان فهرست منطقه ای یا جهانی و درنهایت مباحات و فخر فروشی و... باشد، پس انداز غیر اخلاقی و بد

خواهد بود، چراکه این امر سبب می‌شود سرمایه‌ها در راه‌های مورد رضایت الهی به جریان نیفتند و هرگاه بندگان خدا به او نیازمند شدند، به آن‌ها دسترسی نداشته باشند. این شیوه از پس انداز در روش اقتصادی گروهی از متولیان دین یهود از زبان قرآن گزارش شده است: «الَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ - فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ؛ کسانی که طلا و نقره را گنجینه و ذخیره می‌کنند و در راه خدا انفاق نمی‌کنند، آن‌ها را به عذابی دردناک بشارت ده.»

البته این امر به زراندوزان قوم یهود اختصاص ندارد، بلکه هر انسانی که ذخیره‌سازی ثروت را به‌گونه‌ای انجام دهد که مانع از انفاق و بخشش شود در این دنیا از وجدان آسوده و آرامش روحی عمیق و لذت زندگی باشرافت و معنوی محروم می‌گردد و در آخرت از رضایت خداوند دور خواهد ماند و سزای دردناکی خواهد دید.

ح ۲-۳. پیش‌بینی‌پذیری

رفتارهای اقتصادی فرد باید به‌گونه‌ای باشد که از نظر دیگران، مثلاً اعضای خانواده، پیش‌بینی‌پذیر باشد و بتوانند به وی اعتماد کنند. منشأ این اصل مسئولیت‌پذیری اخلاقی در فرد است. روحیه ذخیره ثروت و پول باید به‌گونه‌ای باشد که دیگران بتوانند پیش‌بینی کنند که آیا پدر خانه یا سرپرست خانواده هزینه‌های زندگی شخصی او را پرداخت خواهد کرد یا نه.

فردی جمله جالبی می‌گفت: «بعضی از ما یک عمر گدا زندگی می‌کنیم که خدای ناکرده گدا نشویم.» رفتارهای نامتوازن و غیرمنطقی در دخل و خرج زندگی، پس‌اندازهای غیرمتعارف و... مانع از مدیریت درست معیشت خواهند شد و بروز رفتارهای غیراخلاقی را به دنبال خواهند داشت.

♦ پرسش‌های درس

۱. نگرش دین درباره پول و ثروت را تبیین کنید.
۲. قواعد اخلاقی در معیشت ناظر به درآمد و کسب و کار را بنویسید.
۳. قواعد اخلاقی در معیشت ناظر به مصرف را بنویسید.
۴. قواعد اخلاقی در معیشت ناظر به پس‌انداز را بنویسید.
۵. چگونگی دلالت بخشش بر مدیریت مصرف را تبیین کنید.

♦ پژوهش

براساس قواعد اخلاقی مذکور در درس و تکنیک‌های مدیریت مالی در زندگی خود، یک الگوواره مالی برای خود ترسیم کنید و در کلاس با الگوواره مالی دیگران مقایسه کنید.

♦ منابعی برای مطالعه بیشتر

۱. داگلاس، مارک. (بی تا). معامله‌گر منضبط. تهران: چالش.
۲. فاضلی، محمد. (۱۳۸۲). مصرف و سبک زندگی. تهران: علمی و فرهنگی.
۳. فعالی، محمدتقی. (بی تا). راز ثروت. قم: تیماس.
۴. مقدسی، یدالله. (بی تا). سبک معیشت معصومان علیهم‌السلام. قم: بوستان کتاب.